

Siyasette Yalan (Lying in Politics)

Hannah Arendt, Çev. İmge Oranlı, Berfu Şeker

Sel Yayınları, 1. Baskı, Mart 2018, İstanbul, 99 sayfa, ISBN: 978-975-570-920-9

Değerlendiren

Barış SÜR, İstanbul Medeniyet Üniversitesi; PhD; barissur@hotmail.com

Siyasette Yalan Bu Kadar Etkili Mi?

Neden yalan söyleme ihtiyacı ortaya çıktı? Neden özellikle siyasette? Siyasetteki gelişmelerin bunda rolü neydi? Bürokratlar bundan ne ölçüde sorumluydu ve neden bilerek yalan siyaset izlemişlerdi? Siyaset bilimci Hannah Arendt bu sorular doğrultusunda “siyasette yalan” sürecini 1972’ de kaleme aldığı aynı isimli çalışmasında okuyucuya sunuyor. Türkçe çevirisi Türkiye’deki okur açısından büyük bir kazanım olan kitap, İmge Oranlı ve Berfu Şeker’in çevirisiyle Sel Yayınları’ndan çıktı. Bu değerli kitapta Arendt, tarihten beri kullanılagelen ve günümüzde de iç ve dış siyasetinin belirgin aktörü olan “yalan”ın özellikle 21. Yüzyıl siyasetinde nasıl bir rol üstlendiğini, deşifre olan Pentagon Belgeleri özelinde gözler önüne seriyor.

Hannah Arendt, Türkçe’ye de çevrilen 3 ciltlik kapsamlı eseri *Totalitarizmin Kaynakları*’nın ardından ele aldığı *Siyasette Yalan* adlı çalışmasında yepyeni bir konuya daha dikkatleri çekerek *yalanın* propaganda ve manipülasyon aracı olarak kullanılışını etraflıca inceliyor. Popüler bir siyaset aracı haline getirilen *yalanın* ne şekilde ve hangi amaç için kullanıldığını ise okuyucunun eleştirel yaklaşımına açıyor. Bu dönemde belirlenen kandırmacı siyasetle, olunandan farklı görünmeye çalışıldığına dikkat çeken Arendt, bunun bürokratlar açısından hem kendini hem de kamuoyunu kandırmaya yönelik bir sorun olduğunu vurguluyor. Amerika’nın komünizmin yayılmasını önlemek amacıyla başlattığı askeri müdahalelerini tartışarak modern perspektiften değerlendirmelerde bulunup, yalan konusunda amaçlanan ile varılan nokta arasında bir neden-sonuç ilişkisi kurarken, aslında her yalanın mutlaka açığa çıkacağı gerçeğini de okuyucunun bilinçaltına işliyor. Bu kitap ile Arendt, komünizmin yayılmasından duyduğu endişesi Sovyetler Birliği’nin yıkılmasından sonra bu kez “demokrasinin” yayılmamasından yana olan Amerika’nın, Afganistan, Irak ve son olarak Suriye operasyonlarının iç yüzüne yönelik daha gerçekçi çıkarımlarda bulunma olanağı tanıyor.

Ünlü Alman filozof yalanın sadece kamuya yönelik olduğunu reddederken, ortaya çıkmasından sonra bile bürokratlar tarafından yeterince ilgi görmediğini ortaya koyuyor. Amerika’nın on yıllık iç ve dış siyasetinin alt yapısını oluşturan ve özellikle dış siyasette Vietnam Savaşı’na ait gizli bilgileri barındıran 47 ciltlik Pentagon Belgeleri’nin yazımından sorumlu biri tarafından basına sızdırılmasıyla hakikatsizlik ve kandırmanın siyasi süreçte ne kadar kabul edilebilir olduğu açığa çıkmıştır. İnsan günahkarlığının tesadüfi sonucu değildir siyasetteki yalan, kasıtlı bir şekilde olumsal olgulara

dayandırılmıştır; doğrulanma gerekliliği bulunmayan, yalanlanamayacak nitelikte olmayan olgulara. Yalanlar çok kez akla daha yatkındır, karşıdakinin duymak isteyeceklerini söylemek kanıt ihtiyacını sıklıkla ortadan kaldırabilir düşüncesinden yola çıkarak “belki de gerçek bu şekildedir, neden olmasın?” boşvermişliğini eleştirir Arendt. Bunu yaparken de yalanın hiçbir zaman olgusal gerçeklik boyutuna ulaşamayacağını, hiçbir yalanın gizli kalamayacağını hatırlatarak okuyucu zihnini her daim hazır tutuyor.

Amerikalı Daniel Ellsberg’in sızdırdığı gizli Pentagon Belgeleri’nin *The New York Times*’ta yayınlanmasıyla yalanın savaşın her kademesinde sistematik olarak kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Arendt, bunu savaşın satılmasını amaçlayan imaj yaratma politikası olarak görürken imajın sürdürülebilmesi için de savaş yaratma politikası ile bilinçli bir kısır döngü yaratıldığını öne sürüyor. İmaj yaratma sürecinde iki aktöre rol biçiyor: Kamuoyu zihnini kazanmaya çalışan halkla ilişkiler uzmanları ile kendi içlerinde sorun çözümler olarak gördüğü imaj yaratıcıları. Bunları gerçekliğin görmezden gelinerek imajın sürdürülmesini sağlayan profesyonel imaj uzmanları olarak değerlendiriyor.

İmaj yaratma nedeniyle savaşın bilinmesi istenen konumu değişkenlik gösterir. Amerika provokasyon stratejisi doğrultusunda sistematik bir hava hareketini haklı çıkarmak amacıyla kasıtlı olarak provoke ettiği Kuzey Vietnam Demokratik Cumhuriyeti’ni harekete geçirerek Güney Vietnam’a müdahale ortamı yaratmıştır. Buradaki amaç Çin’deki komünizm hareketinin yayılmasını önlemektir. Ancak yine daha sonra ortaya çıkıyor ki Çin lideri Mao, Sovyet güdümünden kurtulabilmek adına Amerika ile temas kurmak istemiş ve muhtemelen yalan siyaseti gereği bu konunun üstü örtülmüştür. Önceleri Vietnam’a kesin zafer parolası ile giren Amerika zafer elde edemeyince hedefini “düşmanı savaşta kazanamayacağına ikna etmek” olarak değiştirdi. Bunda da Vietnam ikna olmayınca “küçük düşürücü bir yenilgiden sakınmak” olarak daha ulaşılabilir yeni hedef belirlendi. Ancak kamuoyu ve dünya, Amerikan imaj yaratıcılarının gösterdiği şekliyle süper gücün “kahramanlık” hikayelerini okuyordu. Çünkü verilmesi gereken izlenim “her şeye kadirlik” olmalıydı. Bu ise imaj yaratımıyla sağlanabilirdi. Ancak Pentagon deşifresine kadar gizlenen kayıplar, abartılan ataklar, saptırılan hedefler öyle görünüyor ki açıklanamayan gerçekleri örtmeye yetiyordu.

Son olarak kandırma, kendini kandırma, imaj yaratma, gerçeklikten kopma olarak değerlendirdiği Pentagon Belgeleri’nin bunlarla kalmadığı, okuyucunun erişemediği birçok haberi daha barındırdığını söyleyen yazar, araştırmacı ve akademisyenlere literatürde gördüğü açığa yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu işaret ediyor. Bu noktadan yola çıkarak hızla değişen küresel siyasetin baş aktörü haline gelmeye başlayan, belki de gelen, *yalan*ın etraflica incelenmesi yerinden olacaktır. Emperyalist politikaların etkin kullanılan bir aracı olan yalanın sömürgeleşen Afrika ve Aysa haritalarında yol açtığı değişiklik düşünüldüğünde gelecekte başka ne tür siyasi emellere araç olabileceği Siyaset Bilimi’nin önemszenmeyen bir sorunudur.

Eğer bürokrasi yalan üzerine kurulmuŐ bir siyaset izliyorsa dünyada tarihin gerçekliğini nasıl bilebiliriz? Kitabın ikinci bölümünde ise Caty Caruth, Arendt'in *Siyasette Yalan* adlı çalıŐmasından esinlenerek yazdığı *Yalan ve Tarih* baŐlıklı makalesinde gerçeklikten koparılmıŐ bir dünyada tarihin nasıl gerçekçi kalacağı sorunsalını ele alıyor. *Siyasette Yalan* ıŐıĐı altında yalan ile tarih iliŐkisini incelerken yalanın insanlık tarihinin dönüm noktalarından biri olduğunu ve siyasette nasıl sıradanlaŐtıĐını vurguluyor. Arendt, bazı tarihçilerin Amerika'nın atom bombalarının Rusya'yı DoĐu Avrupa'dan uzaklaŐtırmak için gözdağı vermek amacıyla atıldığı iddiasını bir imaj yaratma çabasının sonucu olarak görüyor. Arendt'in bu fikri ve imaj yaratma ile ilgili söylemlerinden yola çıkan Caruth, tarih-yalan-savaş üçgeninde imaj politikasını inceliyor. İkinci Dünya Savaşı sonunun imajın baŐlangıcı olduğu çıkarımında bulunarak Arendt'in Totalitarizmin Kaynakları eserinin sonunda vardığı "tarihteki her son mutlaka yeni bir baŐlangıç içerir" kanısına dikkat çekiyor.